

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงผลของกลุ่มจิตสัมพันธ์ ตามทฤษฎีของชู้ทส์ ที่มีผลต่อภาวะสัจการแห่งตนของหัวหน้างานในโรงงานอุตสาหกรรม รูปแบบการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 3 ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้ากลุ่มจิตสัมพันธ์มีภาวะสัจการแห่งตนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานของการวิจัย คือ ภาวะสัจการแห่งตนของหัวหน้างานหลังจากการเข้าร่วมกลุ่มจิตสัมพันธ์ตามทฤษฎีของชู้ทส์จะสูงกว่าก่อนเข้ากลุ่มจิตสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยจากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ภาวะสัจการแห่งตนของกลุ่มตัวอย่างหลังจากเข้ากลุ่มจิตสัมพันธ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และสามารถกล่าวได้ว่า กลุ่มจิตสัมพันธ์ตามทฤษฎีของชู้ทส์ ช่วยให้กลุ่มตัวอย่างมีภาวะสัจการแห่งตนสูงขึ้น ทั้งนี้ เพราะกลุ่มจิตสัมพันธ์ตามทฤษฎีของชู้ทส์ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้สมาชิกมีความรู้สึกอบอุ่น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเป็นกันเอง ได้เรียนรู้ประสบการณ์ของชีวิตจากการสำรวจตนเอง การแลกเปลี่ยนความรู้สึก และความคิดเห็นกับสมาชิกในกลุ่ม สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน กล้าเปิดเผยถึงปัญหาและอุปสรรคของสมาชิกแต่ละคน ตลอดจนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ก่อให้เกิดการตระหนักรู้ถึงศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง และนำไปสู่ความเข้าใจตนเองและผู้อื่น การมีสัมพันธภาพที่เหมาะสมในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ มีความสงบสุขของจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของชู้ทส์ (Schutz 1972: 15) ที่ว่ากลุ่มจิตสัมพันธ์เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถและศักยภาพของมนุษย์ ช่วยให้บุคคลมีสัมพันธภาพที่ต่อกันในบรรยากาศของความเปิดเผยและจริงใจ จะทำให้บุคคลได้เรียนรู้และสัมผัสกับแก่นแท้ของตนเอง สามารถดำรงชีวิตในปัจจุบันได้อย่างเป็นสุข ช่วยให้บุคคลพัฒนาไปสู่ภาวะสัจการแห่งตน ดังที่สมาชิกคนหนึ่งกล่าวแสดงความคิดเห็นเท่านั้นเองเพียงอย่างเดียว ผมอยากให้อำนาจปกครองจัดการปกครองในลักษณะนี้ขึ้น เพราะเป็นการอบรมที่มีประโยชน์ มีคุณค่าทั้งต่อตนเอง ทั้งเป็นประโยชน์กับงาน กับชีวิตครอบครัวมากที่สุด ผมอยากให้อำนาจปกครองสนับสนุนเรื่องนี้มากขึ้น" สมาชิกกลุ่มอีกคนหนึ่งกล่าวแสดงความเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มในช่วงเช้าของวันอาทิตย์ว่า

"ผมว่าการเข้ากลุ่มครั้งนี้เป็นการอบรมที่แปลก ยากลำบากแต่มันก็คุ้มค่า ทำให้ผมได้รู้จักตนเองมากขึ้น รู้จักพี่ ๆ และเพื่อน ๆ มากกว่าที่เคยรู้จัก ได้รู้ว่าคนอื่นก็มีปัญหาการทำงานและปัญหาในชีวิตมากเหมือนกัน ผมสนับสนุนเต็มที่เลยถ้าจะจัดอบรมให้กับหน่วยงานของผม ผมเชื่อว่า จะช่วยให้คนทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น" ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวาร์เนอร์ (Warner, 1979) ฟูลด์และแฮนนิแกน (Foulds and Hannigan, 1976) เชส (Chase, 1979) เวนิโน (Venino, 1973) ซึ่งพบว่า ผู้ที่ได้รับประสบการณ์กลุ่มจิตสัมพันธ์หรือกลุ่มการเจริญส่วนบุคคลหรือกลุ่มการสัมมนาทางศักยภาพของมนุษย์จะมีการเปลี่ยนแปลงภาวะสัจ-การแห่งตนสูงขึ้นมากกว่าบุคคลที่ไม่ได้ผ่านประสบการณ์กลุ่มดังกล่าว

ผลการวิจัยจากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า คะแนนภาวะสัจการแห่งตนมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในมาตรฐานความสามารถในการใช้ชีวิตในปัจจุบัน (Time Competence: Tc) และในมาตรฐานความเป็นตัวของตัวเอง (Inner Directedness: I) ซึ่งเป็นคุณลักษณะหลักของภาวะสัจการแห่งตน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลของการวิจัยจากตารางที่ 1 และสนับสนุนสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ ทำให้สามารถกล่าวได้ว่า กลุ่มจิตสัมพันธ์ช่วยส่งเสริมให้สมาชิกรับรู้ความจริงในปัจจุบัน (Here and Now) มากกว่าการที่ยึดติดอยู่กับอดีตหรือวิตกกังวลถึงอนาคต ทั้งยังช่วยเสริมสร้างการยอมรับในตนเองและผู้อื่น กล้าเป็นตัวของตัวเองตามความรู้สึกที่แท้จริง ทั้งนี้เป็นเพราะบรรยากาศของกลุ่มเอื้ออำนวยให้สมาชิกมีสัมพันธภาพใกล้ชิดเป็นกันเอง มีความเป็นมิตร มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างจริงใจ มีความไว้วางใจกันในระหว่างสมาชิก มีการให้ข้อมูล ความรู้สึกความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกัน และมีกิจกรรมซึ่งช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้ประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม (Schutz 1972: 10) ตามที่มาสโลว์ (Maslow 1978: 43-47) กล่าวว่า การที่บุคคลจะบรรลุภาวะสัจการแห่งตนได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องซื้อสัตย์ต่อตนเองและพยายามหาคำตอบด้วยตนเองอย่างรับผิดชอบ โดยสัมพันธ์กับจิตใจของตนเองอย่างแท้จริง มิใช่คำตอบที่สังคมยอมรับ และหากบุคคลลงความเป็นตัวของตัวเองไว้ได้ อย่างเป็นอิสระจากวัฒนธรรม หนทางและเป้าหมาย ตลอดจนเป็นอิสระจากการต้องการทำเพื่อตอบสนองความพึงพอใจจากสังคมภายนอกได้ บุคคลนั้นก็จะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับการค้นพบของ กิบบี (Gibb 1976: 90) ที่ว่า กลุ่มจิตสัมพันธ์ได้เปิดเผยให้สมาชิกในกลุ่ม ได้ลดความกังวลของตนเองลง และพัฒนาความไว้วางใจกันและกันเพิ่มขึ้น เปิดเผยตนเองมากขึ้น ได้รู้เท่าทันความคิด ความรู้สึกของตนและฟังเขา ช่วยเหลือกันเป็นลำดับ กลุ่มจะช่วยเพิ่มความสามารถที่จะอยู่กับปัจจุบัน

ทุกขณะ ได้อย่างเต็มที่ ดังตัวอย่างคำกล่าวของสมาชิกคนหนึ่ง ได้เปิดเผยความรู้สึกหลังจากทำกิจกรรม "ฉันสังเกตเห็นและเดาเอาว่า..." ว่า "กิจกรรมนี้ทำให้ผมรู้สึกว่าที่ผมทำงานกันทุกวันนี้ ส่วนใหญ่ผมใช้การคาดเดา การคิดเอาข้อมูลเก่า ๆ มาประกอบในการตัดสินใจมากกว่าการนำสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ ในขณะนั้นมาตัดสินใจ หลายครั้งที่ผมคัดเลือกพนักงานใหม่จากการคาดเดาเอา มากกว่าสิ่งที่ เป็นจริง" และคำกล่าวของสมาชิกที่พูดถึงบรรยากาศการทำงานในโรงงานหลังจากร่วมทำกิจกรรม "Recognition Needs" ว่า เขาทำงานอย่างไม่เป็นสุขก็เพราะหัวหน้างานไม่เปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความสามารถ เก็บความรู้หรือข้อมูลที่ สำคัญไว้คนเดียว ขณะที่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีอายุงานมากก็จะหลบหลีกงานและบังคับบัญชาได้ยากลำบาก เมื่อผู้นำกลุ่มชี้ให้สมาชิกผู้หนึ่งคิดบทกวีประเด็นต่าง ๆ ที่กล่าวมาว่า เขากำลังพยายามฟังพหูอื่น โยนความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิตของตนให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดเวลา ซึ่งทำให้สมาชิกหนึ่งเงยบไประยะเวลาหนึ่งและพูดว่า "ก็จริงนะครับ... ผมไม่เคยคิดถึงประเด็นนี้เหมือนกัน" นอกจากนี้ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดนนิสตัน เลอวิน และเคอร์ท (Denniston 1976, Levin and Kurtz, 1974) ซึ่งศึกษาพบว่า วิธีการฝึกให้สมาชิกได้รับประสบการณ์ตรงอย่างเข้ม ๆ ทำให้บุคคลตระหนักรู้ ยอมรับตนเอง กล้าเป็นตัวของตัวเองตามที่เกิดขึ้นจริงจะมีภาวะสัจจการเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัยจากตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนภาวะ สัจจการแห่งตนใน 10 มาตรฐานย่อยก่อนและหลังการทดลองพบว่า ภาวะสัจจการแห่งตนของ กลุ่มตัวอย่างหลังจากการเข้าร่วมกลุ่มจิตสัมพันธ์มีคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 รวม 7 มาตรฐานย่อย ได้แก่ มาตรฐานความยึดหยุ่นต่อคำนิยาม (Ex) มาตรฐาน ละเอียดอ่อนต่อความรู้สึก (Fr) มาตรฐานความเป็นธรรมชาติ (S) มาตรฐานยอมรับ ตนเอง (Sa) มาตรฐานการรับรู้ความสัมพันธ์กันของธรรมชาติ (Sy) มาตรฐานการยอมรับความ ก้าวร้าว (A) มาตรฐานความสามารถสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด (C) ทั้งนี้เพราะกลุ่มจิตสัมพันธ์ ได้จัดประสบการณ์เพื่อทำให้สมาชิกได้ เรียนรู้และสัมผัสกับความเป็นจริงของชีวิต เข้าใจถึง ความสามารถและศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง โดยผู้นำกลุ่มนำกิจกรรมที่เอื้อให้สมาชิกได้ เรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยพื้นฐานปรัชญาของกลุ่มจิตสัมพันธ์ตามทฤษฎี ของชูลซ์ (Schutz, quoted in Corsini 1972: 406-408) ซึ่งประกอบด้วย ความ เป็นหนึ่งเดียวของมนุษย์ (Unity of Man) การรู้เท่าทันตนเอง (Awareness) ความ สมัคใจของสมาชิก (Voluntariness) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และสง

เสริมให้เกิดบรรยากาศของความเป็นจิตสัมพันธ์ (Encounter Culture) ภายในกลุ่ม ซึ่งจากประสบการณ์ที่ได้รับในกลุ่มจิตสัมพันธ์นี้ เอื้อให้สมาชิกเกิดการพัฒนาไปสู่ภาวะสัจการแห่งตน ดังนี้ (Schutz, 1967: 57-62)

1. กิจกรรมที่สอดคล้องกับความเป็นหนึ่งเดียวของมนุษย์ ได้แก่ การบรรยายของผู้นำกลุ่มเพื่อให้สมาชิกเข้าใจถึงความรู้ที่แท้จริงในการดำเนินชีวิต กิจกรรมการผ่อนคลายความตึงเครียดโดยการฝึกสมาธิ ควบคุมลมหายใจ และกิจกรรม "Recognition Needs" ประสบการณ์จากกิจกรรมดังกล่าวช่วยเสริมสร้างภาวะสัจการแห่งตนในด้านความละเอียดอ่อนต่อความรู้สึก ด้านการรับรู้ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ และการยอมรับตนเอง ดังที่แคปแลน (Caplan 1957: 128) ได้ศึกษาพบว่า ประสบการณ์กลุ่มช่วยให้บุคคลได้รู้จักตนเอง สามารถสำรวจตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้สึกระหว่างกัน ยังช่วยให้ได้รับความรู้และพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องกันของธรรมชาติเพิ่มขึ้น

2. กิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักการรู้เท่าทันตนเอง ได้แก่ กิจกรรม "ฉันสังเกตและคาดเดาว่า..." กิจกรรม Awareness และกิจกรรมกระจุกเงา ซึ่งประสบการณ์จากกิจกรรมดังกล่าวช่วยให้สมาชิกสำรวจและติดตามความคิด ความรู้สึกของตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาภาวะสัจการแห่งตนในด้านความละเอียดอ่อนต่อความรู้สึก และการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด ดังที่ทรอตเซอร์ (Trotzer 1977: 55) กล่าวว่า บรรยากาศของกลุ่มที่เปิดโอกาสให้สมาชิกมีอิสระ เป็นสิ่งที่ช่วยให้สมาชิกเกิดความรู้สึกปลอดภัยในการเปิดเผยตนเอง กล่าวที่จะบอกความรู้สึกนึกคิดในสิ่งที่ปัญหาได้อย่างเต็มที่ ทำให้เขาได้รับรู้ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น ดังที่สมาชิกคนหนึ่งได้กล่าวว่า "ผมรู้สึกดีใจที่ได้เข้าร่วมสัมมนาครั้งนี้ เพราะช่วยให้ผมได้รู้จักพี่ ๆ ทุกคนมากขึ้น เมื่อก่อนก็เห็นหน้าแล้วก็แค่ทักทายกันทั่วไป มาวันนี้ผมรู้จักพี่มากกว่านั้น รู้ว่าพี่คิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร ทั้งในการทำงานและเรื่องส่วนตัว รู้ว่าพี่หลายคนมีประสบการณ์ที่น่าสนใจมาก ผมก็เข้าใจตัวเองมากขึ้นด้วย"

3. กิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักความสมัครใจและความรับผิดชอบ ซึ่งจะเห็นได้จากการที่สมาชิกแต่ละคนสมัครใจ เข้าร่วมกลุ่มจิตสัมพันธ์ เพื่อเป้าหมายการพัฒนาตนเองอย่างเต็มใจ ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้สึกซึ่งกันและกันตลอดระยะเวลาการเข้าร่วมกลุ่มจิตสัมพันธ์ ประสบการณ์เหล่านี้จะช่วยเอื้อให้สมาชิกพัฒนาไปสู่ภาวะสัจการแห่งตนในด้านคุณค่าของการดำเนินชีวิต ความนับถือตนเอง และการยอมรับความ

ก้าวร้าว ดังที่กลาสเซอร์ (Glasser 1965: 103) กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการที่จะนับถือตนเองและรู้สึกมีคุณค่าต่อตนเองและผู้อื่น โดยมนุษย์จะมีความรู้สึกดังกล่าว ได้จากการมีความสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลเป็นพื้นฐานความภาคภูมิใจ ไม่ใช่มาจากตำแหน่งหรือเงิน

4. บรรยากาศของกลุ่มจิตสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับความเป็นจิตสัมพันธ์และความเป็นธรรมชาติ ซึ่งจะพบได้ตลอดระยะเวลาการดำเนินการกลุ่ม โดยผู้ในกลุ่มเอื้อให้เกิดบรรยากาศความเป็นมิตร ความเป็นกันเอง พร้อมทั้งจะเปิดรับประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผยและจริงใจ กิจกรรมที่ส่งเสริมหลักการแห่งจิตสัมพันธ์ ได้แก่ กิจกรรมแนะนำตัว และกิจกรรม "Giving & Receiving Affection" ซึ่งบรรยากาศและประสบการณ์จากกิจกรรมดังกล่าวช่วยให้สมาชิก ได้พัฒนาภาวะสัจการแห่งตนในด้านความสามารถสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด ความยืดหยุ่นต่อค่านิยม และการมีทัศนะในแง่ดีต่อผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแอดเลอร์และรอตแมน (Adler and Rotman 1988: 153) ที่ศึกษาพบว่า การที่สมาชิกในกลุ่มมีความเต็มใจที่จะเปิดเผยตนเอง โดยเฉพาะในระดับที่ลึกซึ้งเพิ่มมากขึ้นเท่าไร ก็เป็นโอกาสของการพัฒนาสัมพันธ์ภาพแห่งบุคคลมากขึ้นเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยจากตารางที่ 3 มีภาวะสัจการแห่งตนอีก 3 มาตรการย่อย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ มาตรการคุณค่าในการดำเนินชีวิต (Sav) มาตรการความนับถือตนเอง (Sr) และ มาตรการมีทัศนะแง่ดีต่อผู้อื่น (Nc) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุต่อไปนี้

1. ประสบการณ์ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มจิตสัมพันธ์ ยังไม่ครอบคลุมภาวะสัจการแห่งตนทั้ง 3 ด้าน หรือมีความต่อเนื่องไม่เพียงพอ เพราะการพัฒนาภาวะสัจการแห่งตนบางมาตรการต้องใช้เวลามากกว่าที่ใช้ในกลุ่มเท่านั้น และประกอบกับการดำเนินกิจกรรมกลุ่มจิตสัมพันธ์ตามแนวคิดของชูส์ท์ จะไม่มีการกำหนดกิจกรรมซึ่งรองรับการพัฒนาภาวะสัจการแห่งตนทุกด้าน แต่จะดำเนินการกลุ่มหรือนำกิจกรรมมาใช้ให้สอดคล้องกับกระแสกลุ่มอย่างเหมาะสมเป็นหลัก ดังนั้นทำให้ภาวะสัจการแห่งตนบางด้านไม่ได้รับการจัดประสบการณ์ภายในกลุ่มจิตสัมพันธ์ครั้งนี้

2. หัวหน้างานบางคนมีคะแนนภาวะสัจการแห่งตนในด้านนั้นค่อนข้างสูงก่อนการทดลอง เมื่อเข้ากลุ่มจิตสัมพันธ์แล้วผลของคะแนนที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจึงไม่ปรากฏชัดเจน เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่น มาตรการความนับถือตนเอง (Sr) มาตรการมีทัศนะที่ดีต่อผู้อื่น (Nc) และมาตรการรับรู้ความสัมพันธ์กันของธรรมชาติ (Sy) เป็นต้น